

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Військово-юридичний інститут

Кафедра загальновійськових дисциплін

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

«Лідерство у військовій сфері»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 26 «Цивільна безпека»

Спеціальність – 262 «Правоохоронна діяльність»

Спеціалізація – «Правоохоронна діяльність»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2024

Харків 2024

Силабус навчальної дисципліни «Лідерство у військовій сфері» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» спеціалізації «Правоохоронна діяльність». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2024. 20 с.

Розробник:

Колдашов Олег Вікторович, старший викладач
кафедри загальновійськових дисциплін

Затверджено на засіданні кафедри загальновійськових дисциплін
(протокол № 11 від 11 червня 2024 р.)

Начальник кафедри – Корольов Станіслав Сергійович, кандидат історичних наук, доцент

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Лідерство у військовій сфері
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Колдашов Олег Вікторович, старший викладач кафедри загальновійськових дисциплін
Контактний телефон	+ 38-057-704-90-57
E-mail	o.v.koldashov@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій (Zoom тощо)

Анотація навчальної дисципліни

«Лідерство у військовій сфері» є однією з ключових навчальних дисциплін у підготовці майбутніх офіцерів до виконання керівних функцій у військових структурах. Вона вивчає різні аспекти лідерства, як-то: психологія лідерства, комунікаційні навички, передумови ефективного лідерського впливу, особливості командної роботи офіцера-лідера, способи і напрями командоутворення та злагодженості військових колективів, а також формує навички та якості, необхідні для ефективного керівництва військовими підрозділами – лідерський потенціал, уміння мотивувати та вести за собою підлеглих, адаптуватися до різних ситуацій та приймати відповідальні рішення.

У рамках навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти вивчають різні підходи до лідерства, основні засади формування та підтримки командного духу, розвитку мотивації та управління конфліктами у військовому середовищі. Важливим елементом є засвоєння принципів організації та планування військових операцій, а також управління ресурсами, прийняття рішень в екстремальних ситуаціях та під час ведення бойових дій.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – сформувати знання про систему професійних вимог та основних ціннісних засад становлення, розвитку й утвердження ідентичності українського військового лідера; закласти стандарт

формування лідерської компетентності та забезпечити практичні механізми її реалізації на різних рівнях соціальної взаємодії у процесі виконання визначених навчальних, службових і бойових завдань, та ефективно організації командної роботи.

Завдання – в результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні *знати*:

особливості різних стилів лідерства та передумови ефективного лідерського впливу;

специфіку підготовки лідерів у збройних силах країн-членів НАТО;

характерні особливості командної роботи офіцера-лідера;

способи і напрями командоутворення та забезпечення злагодженості військових колективів;

особливості управління конфліктами у військово-соціальних спільнотах;

специфіку комунікативної підготовки офіцера-лідера, комунікативні принципи оптимізації службових відносин;

алгоритми контролю бойового стресу військовим лідером у процесі виконання завдань за призначенням;

вміти:

пояснювати соціальну значущість військової служби, її позитивні та негативні прояви;

мотивувати і надихати особовий склад своїм прикладом до прийняття рішень та вчинення дій під час підготовки і виконання завдань за призначенням;

вдосконалювати індивідуальну та колективну бойові спроможності;

забезпечити інтегральний розвиток, командостворення і згуртування особового складу;

сприяти особистій та командній (колективній) відповідності міжнародним принципам військового лідерства;

застосовувати ефективні способи внутрішньої комунікації, формувати позитивний морально-психологічний клімат і здійснювати ефективний вплив на особовий склад.

Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Статути Збройних Сил України та їх практичне застосування (у тому числі стройова підготовка)», «Історія війн та воєнного мистецтва», «Організація військового зв'язку», «Бойова система виживання воїнів (у тому числі тактична медицина)», «Основи військового лідерства», «Правові засади забезпечення гендерної рівності в оборонній сфері», «Основи військового управління (у тому числі за процедурами Troop Leading Procedures)», «Загальна тактика», «Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка», «Стрілецька зброя та вогнева підготовка», «Військова педагогіка та психологія (у тому числі лідерство)».

Кореквізити: «Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка», «Стрілецька зброя та вогнева підготовка», «Загальна тактика», «Міжнародне військово-співробітництво України».

Постреквізити: «Управління повсякденною діяльністю підрозділів», «Запобігання військовим кримінальним правопорушенням», «Управління діями підрозділів Національної гвардії України в службово-бойовій діяльності», «Управління діями підрозділів Національної гвардії України в спеціальних операціях», «Внутрішні комунікації та психологічна підтримка», «Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН НД-1. Сприяти особистій та командній (колективній) відповідності міжнародним принципам військового лідерства.

РН НД-2. Мотивувати особовий склад своїм прикладом до прийняття рішень під час підготовки та виконання завдань за призначенням.

РН НД-3. Демонструвати лідерські якості та поведінкові навички для розв'язання проблемних і конфліктних ситуацій у військовій організації.

РН НД-4. Демонструвати знання принципів формування здоров'язберігаючих компетентностей, зміцнення резервних можливостей військового лідера, вироблення навичок здорового способу життя.

РН НД-5. Формувати позитивний морально-психологічний клімат і здійснювати ефективний вплив на особовий склад.

РН НД-6. Здійснювати ефективну комунікацію всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті; аргументувати свою позицію, використовуючи сучасні інформаційні та комунікаційні технології.

РН НД-7. Аналізувати стан військової дисципліни та правопорядку у частинах і підрозділах, ефективність діяльності командно-керівного складу частин і підрозділів щодо їх зміцнення, запобігання правопорушенням.

РН НД-8. Аналізувати конфлікт з позицій сучасної конфліктології, попереджати та конструктивно розв'язувати конфлікти у колективі військовослужбовців.

РН НД-9. Вести дискусію й управляти аудиторією, уникати логічних помилок у суперечці та дискусії, проводити ділові переговори з урахуванням особливостей комунікаційної ситуації, етичних вимог та психологічних закономірностей переговорного процесу; визначати заходи щодо підготовки публічного виступу.

РН НД-10. Застосовувати методи та технології військових лідерів у згуртуванні особового складу (командостворення, формування, розвиток і підтримка боездатних «команд бойових побратимів» (бойового побратимства)).

РН НД-11. Аналізувати механізми формування високого рівня стресостійкості та психологічної опірності військовослужбовців.

РН НД-12. Приймати управлінські рішення в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність.

Види навчальних занять та самостійна робота

№ з/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
Модуль 1. Формування компетенцій військового лідера.			
1.	Тема 1. Заняття 1. Роль військового лідера в системі військово-соціального управління.		2
2.		Тема 1. Заняття 2. Роль та місце офіцера як лідера у військово-професійній діяльності.	2
3.		Тема 1. Заняття 3. Управлінські ролі керівника (командира) військової організації.	2
4.	Тема 2. Заняття 1. Лідерство та еліта.		2
5.		Тема 2. Заняття 2. Військова еліта: її роль у житті суспільства та процесі державотворення.	2
6.	Тема 3. Заняття 1. Морально-етичні засади професійної діяльності військового лідера.		2
7.		Тема 3. Заняття 2. Етика військово-професійної діяльності офіцера як лідера.	2
8.		Тема 3. Заняття 3. Гендерне інтегрування в управлінських практиках сектору безпеки і оборони.	2
9.	Тема 4. Заняття 1. Компоненти управлінської діяльності військового лідера.		2
10.		Тема 4. Заняття 2. Компоненти та аспекти управлінської діяльності військового лідера.	2
11.		Тема 4. Заняття 3. Методики прийняття управлінських рішень.	2
12.		Тема 4. Заняття 4. Організаційна культура та лідерство.	2
13.		Тема 4. Заняття 5. Розвиток лідерського потенціалу військового керівника.	2

Модуль 2. Лідерство та робота в команді.			
14.	Тема 5. Заняття 1. Основи командної роботи військового лідера.		2
15.		Тема 5. Заняття 2. Військове лідерство і командна робота.	2
16.		Тема 5. Заняття 3. Техніки впливу лідера на команду.	2
17.		Тема 5. Заняття 4. Протидія токсичним проявам в команді.	2
18.	Тема 6. Заняття 1. Комунікативна підготовка військового лідера.		2
19.		Тема 6. Заняття 2. Внутрішні комунікації військового лідера.	2
20.	Тема 7. Заняття 1. Лідерство як процес взаємодії та спілкування.		2
21.		Тема 7. Заняття 2. Військове лідерство та ефективна комунікація.	2
22.		Тема 7. Заняття 3. Стратегія і тактика публічного виступу військового лідера.	2
23.	Тема 8. Заняття 1. Підтримання офіцером-лідером військової дисципліни та культури здорового способу життя.		2
24.		Тема 8. Заняття 2. Роль військового лідера у формуванні військової дисципліни та культури здорового способу життя.	2
Модуль 3. Психологічні засади управління військовою діяльністю.			
25.	Тема 9. Заняття 1. Психологічні засади розвитку особистості військового лідера.		2
26.		Тема 9. Заняття 2. Психологія розвитку особистості військового лідера.	2
27.		Тема 9. Заняття 3. Визначення психологічних аспектів військового менеджера.	2
28.	Тема 10. Заняття 1. Психологія управління військового лідера в бойових умовах.		2
29.		Тема 10. Заняття 2. Психологічні аспекти управлінської взаємодії військового лідера з військовим	2

		колективом (командою) в умовах конфлікту.	
30.		Тема 10. Заняття 3. Контроль бойового стресу військовим лідером у боєздатній команді.	2
	Усього		60

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота здобувачів вищої освіти здійснюється у таких формах: опанування рекомендованої/нової наукової та навчальної літератури, інших тематичних інформаційних джерел;

опрацювання конспектів лекцій;

аналіз релевантних документальних джерел;

робота з Інтернет-ресурсами;

підготовка до практичних занять;

перегляд відеокейсів;

підготовка до виконання тестових завдань;

самотестування;

підготовка індивідуальних робіт;

підготовка до підсумкового контролю (диференційованого заліку).

Методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у методичних матеріалах для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Лідерство у військовій сфері» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» спеціалізації «Правоохоронна діяльність».

Види індивідуальних робіт, вимоги до виконання та критерії їх оцінювання закріплені у Положенні про види та критерії оцінювання індивідуальних робіт здобувачів вищої освіти кафедри загальновійськових дисциплін.

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення

навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25.03.1992 р. № 2232-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>
2. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України : Закон України від 24.03.1999 р. № 551-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text>
3. Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1934-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>
4. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1932-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>
5. Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, закладах фахової передвищої військової освіти : Наказ Міністерства оборони України від 15.02.2024 р. № 120. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0453-24#Text>
6. Доктрина військового лідерства у Збройних Силах України. ОП 1-296 : затв. Начальником Генерального штабу Збройних Сил України від 22.01.2024 р. URL: <https://sprotyvg7.com.ua/wp-content/uploads/2024/01/%D0%94%D0%BE%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%E2%84%962-.pdf>
7. Доктрина публічного спілкування. Військова керівна публікація військовим організаційним структурам з порядку організації публічної інформаційно-комунікаційної діяльності у Збройних Силах України. ВКП-18(00).01 : затв. Головнокомандувачем Збройних Сил України від 19.09.2020 р. URL: https://www.mil.gov.ua/content/standarts/doktryna_pyblick_spilk_20200919.pdf

8. Доктрина розвитку військового лідерства у Збройних Силах України. ВКП 7-00(03).01 : затв. Начальником Генерального штабу Збройних Сил України від 01.12.2020 р. URL: https://dovidnykmpz.info/wp-content/uploads/2020/12/Doktryna_rozvytku_viyskovoho_liderstva_v_Zbroynykh_sylakh_Ukrainy_compressed.pdf

9. Про затвердження Інструкції з оцінювання рівня авторитету і лідерства командирів (начальників) у Збройних Силах України : Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 05.07.2018 р. № 249. URL: <https://dovidnykmpz.info/zagalni/nakaz-heneral-noho-shtabu-zbro-nykh-sy-12/>

Література

Основна література

1. NATO STANDARD APP-06 (Allied Procedural Publication). NATO joint military symbology. Published by the NATO STANDARDIZATION OFFICE (NSO), 2017. 922 p.

2. Військове лідерство: компетентність, впевненість, гнучкість : універс. навч. посіб. для рейнджерів. Київ : КНТ, 2023. 280 с.

3. Військовий Етос сержантського та старшинського складу Збройних Сил України. ТКП 1-00(203)01(62).01 : затв. Головнокомандувачем Збройних Сил України 18.11.2021 р. 36 с.

4. Внутрішні комунікації військового лідера. Порадник для офіцерів та сержантів. Київ : Центр морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України, 2020. 15 с.

5. Кокун О. М., Агаєв Н. А., Пішко І. О., Лозінська Н. С. Основи психологічної допомоги військовослужбовцям в умовах бойових дій : метод. посіб. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2015. 170 с.

6. Лідерство та девіантна поведінка військовослужбовців : курс лекцій / І. А. Бурлакова, О. В. Шевяков, І. С. Остапенко та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2024. 234 с.

7. Манойло О. Г., Маслій О. М., Луханін В. В., Норчук Ю. В., Єфіменко А. Є. Основи військового управління. Частина 4 : Основи керівництва та лідерства : навч. посіб. Одеса : Військова академія, 2022. 134 с.
8. Основи військового управління. Частина II : Євроатлантичні процедури і стандарти управління підрозділами : навч. посіб. / І. В. Репін, В. А. Ожаревський. Львів : НАСВ, 2018. 115 с.
9. Основи теорії військового управління та штабні процедури НАТО : навч. посіб. / В. П. Варакута та ін. Харків : ВІТВ НТУ «ХПІ», 2018. 398 с.
10. Основи управління підрозділом за стандартами НАТО : навч. посіб. / І. Ф. Ролін та ін. Харків : ВІТВ НТУ «ХПІ», 2021. 124 с.
11. Психологія військового лідерства : навч. посіб. / І. А. Бурлакова та ін. Житомир : Житомирська політехніка, 2023. 159 с.

Додаткова література

1. Адізес І. Командне лідерство. Як порозумітися з будь-яким менеджером / пер. з англ. Світлана Сарвіра. Київ : Наш формат, 2019. 312 с.
2. Гоулман Д., Бояціс Р., Маккі Е. Емоційний інтелект лідера / пер. з англ. Валерія Глінка. Київ : Наш формат, 2021. 288 с.
3. Кокун О. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С., Копаниця О. В., Герасименко М. В., Ткаченко В. В. Збірник методик діагностики лідерських якостей курсантського, сержантського та офіцерського складу : метод. посіб. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2012. 433 с.
4. Масао К. Самурай без меча. Як бути мудрим лідером і досягати перемог. Київ : Book Chef, 2021. 240 с.
5. Шеффер Д., Карлінс М. Як здобути прихильність людей і навчитися впливати на них: поради колишнього агента ФБР. Харків : Віват, 2019. 354 с.

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>

2. Офіційний веб-портал Міністерства оборони України. URL: <https://www.mil.gov.ua/>

3. Офіційний веб-портал Збройних Сил України. URL: <https://www.zsu.gov.ua/>

4. Офіційний веб-портал Наукової бібліотеки НЮУ імені Ярослава Мудрого. URL: <https://library.nlu.edu.ua/>

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри загальновійськових дисциплін Військово-юридичного інституту. URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/555-kafedry-viiskovoiurydychnoho-instytutu.html>

НЕІК

Електронний курс на порталі навчальних електронних інформаційних комплексів «Лідерство у військовій сфері». URL: <https://neik.nlu.edu.ua/moodle/enrol/index.php?id=1396>

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати лекції та практичні заняття; систематично й активно працювати на них; переконливо наводити аргументацію при розв'язанні кейсів; якісно виконувати індивідуальні роботи тощо. Практичні заняття, пропущені з поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь в наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, готувати тези наукових доповідей тощо.

Обов'язкова вимога – дотримання здобувачами вищої освіти норм «Кодексу академічної доброчесності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/01/kodeks_akademichnoi%CC%88_dobrochesnosti-1.pdf).

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (приміром, для перегляду презентацій лекції, ін.). Здобувачі вищої освіти також мають можливість користуватися ноутбуками, планшетами, телефонами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Лідерство у військовій сфері» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

контроль якості засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу навчальної дисципліни *на практичних заняттях* із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, участь у розробці кейсу. У ході практичного заняття здобувач може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0; 0,25; 0,5; 0,75);

контроль якості засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі виконання тестового завдання. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки здобувача у вивченні поточного матеріалу.

Впродовж семестру здобувачі вищої освіти виконують самостійну роботу, в тому числі, у формі підготовки *індивідуальної роботи*. Максимальна кількість балів за індивідуальну роботу – 10 балів.

Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є *диференційований залік*. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та індивідуальної роботи, за якої здобувач допускається до складання диференційованого заліку, становить 25 балів.

Максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати за результатами підсумкового контролю, становить 60 балів.

Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів навчальної дисципліни «Лідерство у військовій сфері» при підсумковому контролі у формі диференційованого заліку:

Поточний контроль						Індивідуальна робота здобувачів	Підсумковий контроль (диференційований залік)	Підсумкова оцінка знань
Модуль № 1		Модуль № 2		Модуль № 3				
Заняття	Тестове завдання	Заняття	Тестове завдання	Заняття	Тестове завдання	max 10	max 60	max 100
max 6,75	max 5	max 5,25	max 5	max 3	max 5			

Критерії оцінювання (диференційований залік):

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 0,75	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	0,5	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	0,25	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Тестове завдання	Max 5	85-100 % правильних відповідей.
	4	65-84 % правильних відповідей.
	3	40-64 % правильних відповідей.
	2	20-39 % правильних відповідей.
	1	10-19 % правильних відповідей.
	Min 0	До 10 % правильних відповідей.

Оцінка індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти: Наукова доповідь	Max 10	Послідовно, систематизовано, логічно, грамотно, повно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Ґрунтовно вивчена сучасна вітчизняна та зарубіжна наукова література, нормативні джерела, практика органів охорони правопорядку, офіційна статистика. Проведено соціологічне дослідження – опитування, анкетування тощо. Наведені посилання на використані джерела. Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота правильно структурована, має вступ (обґрунтування актуальності дослідження, постановка його мети та завдання), повно висвітлено стан наукової розробленості проблеми, наведено узагальнення наукової літератури, законодавства та інших джерел. Окрім викладення матеріалу робота містить власний авторський підхід до
---	--------	---

		вирішення розглядуваної проблеми та висновки. Наукова доповідь ілюструється за допомогою презентації.
	8	Послідовно, систематизовано, логічно, грамотно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Автор використав основні сучасні вітчизняні та зарубіжні наукові літературні джерела, законодавство, релевантну правозастосовну практику. В роботі наведені посилання на використані інформаційні джерела. Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота добре структурована, має обґрунтування актуальності дослідження; висвітлюється загальний стан наукової розробленості проблеми. Окрім викладення матеріалу робота містить аргументовані авторські висновки. Наукова доповідь ілюструється за допомогою презентації.
	6	Послідовно та грамотно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Автор використав незначну кількість сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових літературних джерел, законодавство, правозастосовну практику. В роботі наведені посилання на використані джерела. Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота структурована, має обґрунтування актуальності дослідження, висвітлюється стан наукової розробленості проблеми. Окрім викладення матеріалу робота містить окремі авторські висновки.
	4	Робота недостатньо структурована, не має послідовності та логічності викладення матеріалу. Автор використав сучасні вітчизняні джерела. Наявна незначна кількість посилань на судову та / або правозастосовну практику. Представлена робота не повністю відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня, не містить достатнього обсягу, який би дозволив усвідомити сутність питання чи проблеми, задля розкриття яких вона виконувалася. Обрана тема є актуальною, але відсутній авторський підхід при дослідженні більшості питань.
	2	Робота недостатньо структурована, не має змістовної логічності у викладенні матеріалу. Автор використав сучасні вітчизняні джерела, але не звернувся до правозастосовної практики. Представлена робота не в повній мірі відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня, виконана неакуратно, не містить достатнього обсягу, який би дозволив усвідомити сутність питання чи проблеми, задля розкриття яких вона виконувалася; відсутні авторські висновки.
	Min 0	Представлена робота не відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня; містить ознаки академічної недоброчесності.

Реферат	Max 10	Питання плану реферату висвітлені повно. Проаналізовані представлені в навчальній та науковій літературі погляди щодо предмета дослідження; на основі їх порівняльної оцінки висловлене особисте ставлення автора до кожного з них, а також надана власна оцінка запропонованим у літературі пропозиціям стосовно шляхів вирішення таких проблемних питань, які стосуються теми, та (або) висловлені авторські пропозиції. Реферат виконаний самостійно та не містить некоректних запозичень. Реферат ілюструється за допомогою презентації.
	7	Переважає більшість питань плану реферату висвітлена повно та точно. Одне з питань розкрито недостатньо повно або при його висвітленні допущена суттєва помилка. Проаналізовані основні літературні джерела, рекомендовані кафедрою при написанні роботи на відповідну тему. Реферат виконаний самостійно та не містить некоректних запозичень. Реферат ілюструється за допомогою презентації.
	3	Питання плану теми висвітлені поверхово. При написанні реферату використана незначна кількість монографічних та нормативних джерел із числа рекомендованих кафедрою. При розкритті питань плану допущені грубі помилки.
	Min 0	Тема реферату не розкрита або в ній виявлено некоректні запозичення (плагіат).
Анотування прочитаної додаткової літератури з курсу	Max 4	В роботі здійснена анотація обраних за погодженням з викладачем-науковим керівником джерел. Наведено бібліографічний опис анотованого джерела, надана характеристика його змісту, виділена головна ідея, ключові положення. Анотація містить не лише огляд прочитаного матеріалу, а й аналітичну позицію здобувача вищої освіти з приводу отриманої інформації. Курсант продемонстрував уміння працювати з літературою, аналізувати норми чинного законодавства, використовувати наукові джерела та правозастосовну практику, робити обґрунтовані висновки. Анотація відповідає вимогам, які пред'являються до такого виду робіт. Вказуються причини обрання певної теми, джерел, робіт конкретних авторів, обґрунтовується актуальність теми, наводиться думка курсанта щодо усвідомленого матеріалу та формулюється висновок.
	2	Анотація здійснена поверхнево, містить лише огляд прочитаного матеріалу. Курсант не продемонстрував уміння працювати з літературою, ґрунтовно аналізувати норми чинного законодавства, використовувати у необхідній кількості наукові джерела та правозастосовну практику, виокремлювати проблеми правозастосування та головну думку.

		Зроблені висновки не в повній мірі відображають зміст анотованого матеріалу або є помилковими.
	Min 0	Анотація містить лише загальний огляд дослідженого матеріалу. Зроблені висновки не відображають його зміст, є помилковими або містять ознаки академічного плагіату.
Есе	Max 6	Есе виконано самостійно, сумлінно та добросовісно. Містить ключову ідею, що розкривається у змісті роботи на конкретних прикладах із судової практики, підходах науковців, але з формуванням та наведенням автором власного ставлення до досліджуваного питання.
	4	Есе фрагментарно розкриває ключову ідею, містить методологічні помилки, недостатнє обґрунтування досліджуваного питання.
	2	Есе фрагментарно розкриває ключову ідею, не відповідає стилю есе, не містить авторського висновку щодо розглядуваного питання.
	Min 0	Тема есе не розкрита або в ній виявлено некоректні запозичення (плагіат).
Складання термінологічного словника	3	Здобувач вищої освіти повністю виконав завдання стосовно створення заздалегідь узгодженого переліку термінів, що відображають термінологію галузі (кількох галузей) знань або лексику спеціальної сфери. Складено список термінів, пов'язаних із певною тематикою дисципліни, що вивчається, та надано їх визначення. Підготовлений словник містить не менше 10 термінів. Курсант спирався при підготовці словника на чинне законодавство, міжнародні нормативні акти, а також сучасну вітчизняну та зарубіжну наукову літературу за обраною темою.
Розробка схем, таблиць, діаграм	3	Розроблено схему, таблицю, діаграму на основі комплексного аналізу чинного законодавства, узагальнення правозастосовної практики, опанування літературних джерел з навчальної дисципліни, яку вивчає здобувач вищої освіти. Належна систематизація матеріалу дозволила ґрунтовно проаналізувати взаємозв'язки, відмінності тощо. Цей вид індивідуальної роботи бажано проілюструвати презентацією, що значно підвищує її ілюстративність. Робота виконана акуратно, ретельно, ґрунтовно, самостійно.
Створення презентації	3	За допомогою програми Microsoft PowerPoint або за вибором курсанта іншого зручного програмного забезпечення підготовлено презентацію однієї з тем навчальної дисципліни, що вивчається. Подача матеріалу повинна бути динамічною, цікавою, ілюстративною, з використанням різних видів зображень. Презентація має містити не менше 10 слайдів та повністю розкривати питання.

Створення короткометражного фільму	10	Презентується фільм тривалістю не менш 2-3 хвилин аудіо-відео або відео контенту. Сюжет фільму ґрунтується єдиною метою, містить ідею, яка заздалегідь обговорена з науковим керівником. Фільм виконаний якісно, звук чіткий, є доступним для перегляду.
Написання та опублікування тез доповіді на конференції	5	Тези виступу на науково-практичній чи науковій конференції відповідають вимогам, які висуваються до такого виду роботи. Вони лаконічно формулюють ключові моменти, що презентують доповідь, з якою здобувач вищої освіти виступив або бажає виступити на конференції. Тези оформлені відповідно до вимог, що висуваються організаторами конференції чи видавництвом. Максимальний бал виставляється за умови їх опублікування.
Диференційований залік Зараховано	Мах 60	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі.
	55	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	50	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих помилок. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	45	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповіді на заліку за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.

	40	<p>1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією.</p> <p>2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою.</p> <p>3. Помилки у відповіді на заліку за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.</p>
	35	<p>1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Наявність помилок у відповіді на питання на заліку.</p>
Не зараховано	Min 0	<p>1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.</p>

Шкала підсумкового педагогічного контролю (диференційований залік)

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34